

Świadczenie kompensacyjne albo wcześniejsza emerytura dla nauczyciela – do wyboru

Od 1 września 2024 r. nauczyciele będą mogli nie tylko skorzystać ze świadczenia kompensacyjnego, ale też rozważyć przejście na wcześniejszą emeryturę. Co istotne, nauczyciel będzie mógł wybrać jedno z tych świadczeń. Warto więc porównać, jakie są warunki przejścia na wcześniejszą emeryturę i świadczenie kompensacyjne.

Wcześniejsza emerytura nie wyeliminuje świadczenia kompensacyjnego

Pierwsi nauczyciele będą mogli przejść na wcześniejszą emeryturę już 1 września 2024 r. W kolejnych latach szkolnych do tej emerytury uprawnione będą sukcesywnie kolejne grupy nauczycieli, o tym poniżej. Jednocześnie nadal możliwe będzie skorzystanie z nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Nauczyciel będzie mógł wybrać świadczenie kompensacyjne albo wcześniejszą emeryturę

Co istotne, nie ma regulacji, która wykluczałaby możliwość skorzystania ze świadczenia kompensacyjnego w przypadku, gdy nauczyciel spełni wymogi przejścia na wcześniejszą emeryturę. Oznacza to, że taki nauczyciel będzie mógł **wybrać pomiędzy wcześniejszą emeryturą a świadczeniem kompensacyjnym**, jeżeli oczywiście będzie spełniał warunki przejścia na obydwa świadczenia.

W razie zbiegu prawa do tego świadczenia z prawem do innego świadczenia o charakterze emerytalnym, ustalonym na podstawie odrębnych ustaw, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń - wyższe lub wybrane przez uprawnionego (art. 9 ust. 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych).

Czy przejście na wcześniejszą emeryturę pomniejsza stan konta emerytalnego, a wysokość emerytury?

Przejście na wcześniejszą emeryturę pomniejsza stan konta emerytalnego, gdyż emerytura wypłacana jest z tego konta emerytalnego. Świadczenie kompensacyjne dla nauczycieli jest wypłacane z budżetu państwa oraz podlega waloryzacji na zasadach i w terminach określonych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Przejście na świadczenie kompensacyjne nie pomniejsza stanu konta emerytalnego. Nauczyciel będący na świadczeniu kompensacyjnym uzyskując wiek emerytalny, po złożeniu wniosku do ZUS uzyska prawo do emerytury w powszechnym wieku emerytalnym i będzie miał emeryturę wyższą o kolejne 20 %, niż gdyby przeszedł na emeryturę wcześniejszą.

Wcześniejsza emerytura a środki z OFE

Skorzystanie przez nauczyciela z wcześniejszej emerytury oznacza przeniesienie środków z OFE i subkonta na konto podstawowe ZUS, a rodzina nie będzie dziedziczyć tych środków po przedwcześnie zmarłym nauczycielu.

W świadczeniu kompensacyjnym czegoś takiego nie ma – środki kogoś, kto miał w OFE i zmarł, podlegają dziedziczeniu. Tak samo na subkoncie. Decydując się na wcześniejszą emeryturę, nauczyciel musi zrezygnować z tych uprawnień.

Ponadto nauczyciele będąc na wcześniejszej emeryturze tracą prawo do przeliczenia emerytury w wieku 65 lat, ponieważ przenieśli środki z OFE i subkonta do ZUS.

Świadczenie kompensacyjne a wcześniejsza emerytura dla nauczycieli - porównanie

Porównajmy zatem, jakie będą przesłanki nabycia przejścia na każde z tych świadczeń.

Nauczycielskie świadczenie kompensacyjne (art. 4 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych)	Wcześniejsza emerytura (art. 88a Karty Nauczyciela – od 1 września 2024 r.) Dla nauczycieli, którzy rozpoczęli pracę przed 1 stycznia 1999 r.
➤ ukończenie odpowiedniego wieku: • 55 lat (kobiety) i 60 lat (mężczyźni) - w latach 2023-2024, • 56 lat (kobiety) i 61 lat (mężczyźni) - w latach 2025-2026, • 57 lat (kobiety) i 62 lata (mężczyźni) - w latach 2027-2028, • 58 lat (kobiety) i 63 lata (mężczyźni) - w latach 2029-2030, • 59 lat kobiety i 64 lata (mężczyźni) - w latach 2031-2032	➤ data urodzenia: • przed 1 września 1966 r. (z emerytury będzie można skorzystać od 1 września 2024 r.), • po 31 sierpnia 1966 r., a przed 1 września 1969 r. (z emerytury będzie można skorzystać od 1 września 2025 r.), • po 31 sierpnia 1969 r. (z emerytury będzie można skorzystać od 1 września 2026 r.)
➤ okres składkowy i nieskładkowy co najmniej 30 lat	➤ okres składkowy co najmniej 30 lat
➤ okres co najmniej 20 lat: • faktycznego wykonywania pracy na stanowisku nauczyciela, wychowawcy lub innego pracownika pedagogicznego, w jednostkach oświaty wskazanych w art. 2 pkt 1 ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych,	➤ okres co najmniej 20 lat: • faktycznego wykonywania pracy na stanowisku nauczyciela, wychowawcy lub innego pracownika pedagogicznego, w jednostkach oświaty, • w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć

tj. obejmuje nauczycieli szkół i szkół publicznych i niepublicznych, MOS, MOW, SOSW, poradnie psychologiczno-pedagogiczne,

- w wymiarze co najmniej 1/2 obowiązkowego wymiaru zajęć

➤ rozwiązanie stosunku pracy

➤ rozwiązanie stosunku pracy

➤ brak prawa do przejścia na emeryturę według art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela

➤ stwierdzenie, że wysokość emerytury nie jest niższa od ustawowej minimalnej, tj. konieczność posiadania środków na co najmniej minimalną emeryturę.

Które świadczenie będzie korzystniejsze

Na to pytanie nie da się odpowiedzieć jednoznacznie. Wysokość wcześniejszej emerytury i świadczenia kompensacyjnego zależy tu od okoliczności danego przypadku. W tej sprawie należy zapytać Oddział lub Inspektorat ZUS. Każdy ma prawo otrzymać prognozowaną wysokość emerytury lub świadczenia kompensacyjnego.

Wysokość świadczenia kompensacyjnego, emerytury z wieku i wcześniejszej emerytury oblicza się tym samym algorytmem.

Algorytm obliczenia świadczenia kompensacyjnego dla nauczycieli

Wysokość emerytury =

**kwota składek zewidencjonowanych
na koncie ZUS z uwzględnieniem
waloryzacji**

+

**kwota zwaloryzowanego
kapitału początkowego**

średnie dalsze trwanie życia

Jak ustalana jest podstawa obliczania emerytury i świadczenia kompensacyjnego?

Na wysokość podstawy do obliczenia emerytury składa się:

- zwaloryzowany kapitał początkowy (dotyczy osób objętych ubezpieczeniem społecznym przed 1 stycznia 1999 r.);

- zwaloryzowane składki na ubezpieczenie emerytalne, które zostały zapisane na koncie w ZUS po 1998 r. (do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego ZUS zacznie wypłacać emeryturę);
- zwaloryzowane środki zapisane na subkoncie w ZUS, w tym również przeniesione z OFE (dotyczy członków OFE)

Osoba, która była objęta ubezpieczeniem społecznym przed 1999 r. i nie była objęta ubezpieczeniami (emerytalnym i rentowymi) po 1998 r. do ustalenia podstawy emerytury przyjmuje się wyłącznie kapitał początkowy.

Natomiast średnie dalsze trwanie życia wyrażone w miesiącach ogłaszane jest w tablicach trwania życia, które są podstawą przyznawania emerytur na wnioski zgłoszone od 1 kwietnia do 31 marca następnego roku kalendarzowego. Wiek ubezpieczonego w dniu przejścia na emeryturę wyraża się w ukończonych latach i miesiącach. Tak wynika z art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r. poz. 1251 ze zm.), zwanej ustawą emerytalną. Przy ustaleniu wieku ubezpieczonego, do którego przypisana jest wskazana w tabeli wartość średniego dalszego trwania życia, znaczenie ma przede wszystkim moment złożenia wniosku o emeryturę.

Jak ustalana jest podstawa obliczania świadczenia kompensacyjnego?

Świadczenie kompensacyjne jest wynikiem podzielenia:

- sumy zwaloryzowanych składek na ubezpieczenie emerytalne oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego, zapisanych na Twoim indywidualnym koncie w ZUS, przez
- średnie dalsze trwanie życia dla osoby w wieku 60 lat.

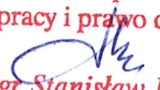
Do obliczenia świadczenia kompensacyjnego przyjmujemy składki oraz kapitał początkowy wraz z waloryzacjami zapisane na Twoim indywidualnym koncie w ZUS do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje Ci wypłata świadczenia.

Jeśli jesteś członkiem otwartego funduszu emerytalnego (OFE), składki na ubezpieczenie emerytalne zapisane na Twoim koncie w ZUS zwiększane jest , przez pomnożenie ich przez wskaźnik korygujący 19,52/12,22.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2023 r. poz. 984) - art. 88a, art. 93c
2. Ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz.U. z 2022 r. poz. 301) – art. 2 pkt 1, art. 4, art. 9 ust. 1

Rzeszów, 16.01.2024 r.

Doradca ds. prawnych
prawo pracy i prawo oświatowe

mgr Stanisław Kłak